

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/96/ΕΚ σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού»

(COM(2003) 219 τελικό — 2003/0084 (COD))

(2003/C 234/20)

Στις 13 Μαΐου 2003, το Συμβούλιο αποφάσισε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 175 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την ανωτέρω πρόταση.

Το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέδωσε στις 13 Μαΐου 2003 στο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η 401η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Ιουλίου 2003 (συνεδρίαση της 17ης Ιουλίου) όρισε την κα Cassina ως γενική εισηγήτρια και υιοθέτησε με 65 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή και περιεχόμενο της πρότασης

1.1. Η οδηγία 2002/96/ΕΚ για τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού ρυθμίζει τη συλλογή και την χρηστή, από περιβαλλοντική σκοπιά, επεξεργασία προϊόντων που κυμαίνονται από τις μεγάλες βιομηχανικές μηχανές έως τα μικρά οικιακά ηλεκτρικά σκεύη (πλυντήρια, ψυγεία, τοστιέρες, στεγνωτήρες μαλλιών κ.λπ.), από σκεύη πληροφορικής και τηλεπικοινωνίας (προσωπικοί υπολογιστές, εκτυπωτές, τηλέφωνα) έως κινητά τηλέφωνα. Νομική βάση είναι το άρθρο 175, παράγραφος 1 της Συνθήκης, και βάσει της αρχής της πρόληψης, η οδηγία επιδιώκει το στόχο της τελικής διάθεσης ή επαναχρησιμοποίησης, με οικολογικά ασφαλή τρόπο, των εν λόγω συσκευών και των εξαρτημάτων τους.

1.2. Στις 29.4.3⁽¹⁾, η Επιτροπή πρότεινε τροποποίηση στην Οδηγία αυτή που υιοθετήθηκε λίγους μήνες μετά από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο⁽²⁾. Μια πρόταση τροποποίησης σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα μετά την υιοθέτηση της οδηγίας οφείλεται στους ακόλουθους λόγους:

1.2.1. Κατά την οριστική έγκριση, έγινε κατανοητό ότι η τροποποίηση του άρθρου 9 — που εγκρίθηκε σε πρώτη ανάγνωση, απέδιδε την ευθύνη μόνο στους παραγωγούς⁽³⁾ ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΗΗΕ) για τα απόβλητα που προέρχονται από μη οικιακούς χρήστες είτε ο εξοπλισμός αυτός αντικαθίσταται είτε όχι από νέα προϊόντα.

1.2.2. Στο επίπεδο της διαδικασίας, δεδομένου ότι δεν υποβλήθηκε καμία τροποποίηση στο τελευταίο αυτό στάδιο της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων, δεν κατέστη δυνατόν να τροποποιηθεί το άρθρο 9 κατά την έγκριση της οδηγίας.

1.2.3. Ως αναγνώριση των προβλημάτων που συνδέονται με την εφαρμογή του άρθρου 9, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή αναγνώρισαν, με κοινή δήλωση⁽⁴⁾, τη σκοπιμότητα εισαγωγής της αντίστοιχης τροποποίησης της οδηγίας, πριν αρχίσει να ισχύει η υποχρέωση μεταφοράς στις νομοθεσίες των κρατών μελών στις 13.8.2004.

1.3. Η τροποποίηση αφορά αποκλειστικώς τα απόβλητα ΗΗΕ (ΑΗΗΕ) από χρήστες πλην των ιδιωτικών νοικοκυριών.

1.3.1. Η πρόταση τροποποίησης μεταφέρει την ευθύνη χρηματοδότησης της απόσυρσης, επεξεργασίας, ανάκτησης και τελικής διάθεσης των ΑΗΗΕ που έχουν διατεθεί στην αγορά πριν από τις 13.8.2005 (ιστορικά απόβλητα) από τους παραγωγούς εξοπλισμού που μετατράπηκε σε απόβλητα στους παραγωγούς νέων προϊόντων κατά τη στιγμή προμήθειας των νέων αυτών προϊόντων. Εναλλακτικώς, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τους χρήστες να είναι επίσης μερικώς ή ολικώς υπεύθυνοι για τη χρηματοδότηση αυτή.

1.3.2. Σε περίπτωση μη αντικατάστασης, οι χρήστες είναι υπεύθυνοι για τη χρηματοδότηση του κόστους.

2. Παρατηρήσεις

2.1. Η οδηγία 2002/96/ΕΚ πρέπει να θεωρηθεί μεγάλης σημασίας ακριβώς επειδή επιδιώκει να αντιμετωπίσει με συνεκτικό και ολοκληρωμένο τρόπο, σε σχέση με τους άλλους περιβαλλοντικούς κανόνες, τους κινδύνους που οφείλονται σε προϊόντα που όλο και σε μεγαλύτερο βαθμό υπεισέρχονται στην καθημερινή ζωή ιδιωτών και επιχειρήσεων. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι πριν από την οδηγία αυτή πάνω από το 90 % των

⁽¹⁾ COM(2003) 219 τελικό.

⁽²⁾ ΕΕ L 37 της 13.3.2003, σ. 24, ΕΕ C 116 της 20.4.2001.

⁽³⁾ Το άρθρο 9, πράγματι αναφέρει: «Για τα ΑΗΗΕ προϊόντων που διατέθηκαν στην αγορά πριν από τις 13 Αυγούστου 2005 (ιστορικά απόβλητα) η χρηματοδότηση του κόστους διαχείρισης διασφαλίζεται από τους παραγωγούς».

⁽⁴⁾ Επισυνάπτεται στο κείμενο της οδηγίας.

ΑΗΗΕ διατίθεντο σε χωματερές και χώρους ταφής αποβλήτων ή αποτελούσαν το αντικείμενο ανάκτησης χωρίς προκαταρκτική επεξεργασία, ικανή να μειώσει τον κίνδυνο ρύπανσης. Η ΕΟΚΕ επιμένει συνεπώς στο γεγονός ότι ο πρωταρχικός περιβαλλοντικός στόχος της οδηγίας θα πρέπει να αποτελέσει το θεμελιώδες κριτήριο για την αξιολόγηση της τροποποίησης ⁽¹⁾.

2.2. Η πρόταση τροποποίησης είναι λογική επειδή επιδιώκει να αποφύγει το ενδεχόμενο να επιφορτισθούν με το σχετικό κόστος μόνο οι παραγωγοί ΗΗΕ, πράγμα που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τις οικονομικές δυνατότητες επιχειρήσεων που έχασαν διαχρονικώς μερίδια της αγοράς και συνεπώς συναντούν οικονομικές δυσκολίες. Ωστόσο, πρόκειται για λογική που επιβάλλεται από την αγορά και όχι από περιβαλλοντικούς στόχους.

2.3. Επί της ουσίας, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι σε περίπτωση μη αντικατάστασης, το σύνολο του κόστους θα επιβαρύνει τους χρήστες και συνεπώς ενδέχεται να δημιουργήσει ορισμένα προβλήματα, για παράδειγμα εάν η μη αντικατάσταση έχει προκληθεί από την πτώχευση της επιχείρησης ή από την εγκατάλειψη της παραγωγής για λόγους ανωτέρας βίας ή από τη μη ανάληψη των δεσμεύσεων από τον ιδιοκτήτη κ.λπ.

2.3.1. Στην ειδική περίπτωση εγκατάλειψης της παραγωγής ή της δραστηριότητας για λόγους ανωτέρας βίας και συνεπώς λόγω αδυναμίας να απαιτηθεί η χρηματοδότηση από τον χρήστη, όχι μόνο θα ήταν άδικο να επιβαρυνθεί με πρόσθετο κόστος ένας οικονομικός παράγοντας που συναντά ήδη δυσκολίες, αλλά μπορεί να υπάρξουν και σημαντικοί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι, όσο άλλοι, μη ακόμη προσδιορισμένοι, παράγοντες δεν αναλαμβάνουν τη διάθεση των εν λόγω ΑΗΗΕ. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρόκειται για περίπτωση που εμπίπτει στο είδος εκείνο που υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν οπωσδήποτε την περιβαλλοντική βιωσιμότητα της τελικής διάθεσης.

⁽¹⁾ Για την οδηγία 2002/96/ΕΚ η ΕΟΚΕ είχε εκφράσει στη γνωμοδότησή της ΕΕ C 116 της 20.4.2001, σ. 38-43, στην οποία παραπέμπουμε για τις παρατηρήσεις και την αξιολόγηση με την οποία συμφωνούμε ευρύτατα.

2.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι επαφίεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να προβλέψουν ότι στην περίπτωση της αντικατάστασης οι χρήστες θα είναι πλήρως ή μερικώς υπεύθυνοι για τη χρηματοδότηση της επεξεργασίας των ΑΗΗΕ, και παρατηρεί ότι οι διαφορετικές διατάξεις από κράτος σε κράτος μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να οδηγήσουν σε στρέβλωση του ανταγωνισμού (μπορεί να δημιουργηθεί μία κατάσταση όπου σε ένα κράτος ο χρήστης είναι πλήρως απαλλαγμένος από το κόστος και σε άλλα πλήρως υπεύθυνος για το κόστος αυτό!).

2.5. Οι παραγωγοί και οι χρήστες έχουν επίσης τη δυνατότητα, σεβόμενοι την οδηγία, να προσδιορίσουν μέσω συμφωνιών άλλες μορφές χρηματοδότησης, διαφορετικές από τις προβλεπόμενες ⁽²⁾. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί συνεπώς ότι η οδηγία φαίνεται να επιδιώκει να προσδιορίσει άλλες διαδικασίες προκειμένου να προσδιορισθούν οι υπεύθυνοι παράγοντες και οι αντίστοιχοι βαθμοί ευθύνης.

3. Συμπεράσματα

3.1. Η ΕΟΚΕ, βάσει των παρατηρήσεων αυτών, θεωρεί ότι θα ήταν καλύτερα να μην επιτραπούν πάρα πολλές επιλογές και να προσδιορισθεί μόνο η μέθοδος συνυπευθυνότητας παραγωγών και χρηστών, υπό την προϋπόθεση ότι το ποσοστό της αντίστοιχης συμμετοχής μπορεί να ποικίλλει. Η ΕΟΚΕ κρίνει για το λόγο αυτό ότι θα ήταν πιο δίκαιο, διαφανές και «οικολογικώς ορθό» να προσδιορίσει απλώς η τροποποίηση τη συνυπευθυνότητα παραγωγού και χρήστη, ακόμα και στην περίπτωση των ιστορικών αποβλήτων, δεδομένου ότι για τα προϊόντα που πωλήθηκαν μετά τις 13.8.2005, οι διαδικασίες εφαρμογής αυτού του διαχωρισμού της ευθύνης έχουν προσδιορισθεί σαφώς στα πλαίσια των συμβάσεων πώλησης, τη στιγμή της αγοράς.

3.2. Εν πάση περιπτώσει, η ΕΟΚΕ ζητεί από τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν, στα πλαίσια της εφαρμογής της οδηγίας, ότι οι ευθύνες έχουν σαφώς προσδιορισθεί και διαχωριστεί δικαίως, δεδομένου ότι με καλώς προσδιορισμένες και αποδεκτές συνθήκες συνυπευθυνότητας, η επιδίωξη των περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας θα αποδειχθεί πιο εύκολη.

⁽²⁾ Άρθρο 9, παράγραφος 2 της πρότασης οδηγίας.

Βρυξέλλες, 17 Ιουλίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH